

اخبار جعلی

فضای مجازی با مساعدت ابزاری چون رسانه های اجتماعی به عرصه ای برای تولید و انتشار اخبار جعلی تبدیل شده است. این روزها نگاهی که بر روی اخبار جعلی وجود دارد سنگینی اش بر روی شبکه های اجتماعی است. توسعه انتشار اخبار جعلی و گستردگی روزافزون آن معضلی بزرگ بوده و نگرانی های جدی می تواند به دنبال داشته باشد.

خبر جعلی چیست؟

مارگارت رویوس نویسنده و مدیر دانشنامه فناوری اطلاعات، خبر جعلی را گزارشی نادرست می داند که برای جلب توجه، گمراه کردن و یا آسیب رساندن به اشخاص حقیقی و حقوقی مشهور تولید می شود. دایره المعارف ویکی پدیا هم اخبار جعلی را از جنس روزنامه نگاری زرد می داند که شامل اخبار نادرست و نارواست که از طریق فردی و جمعی تولید می شود.

اخبار جعلی ابعاد مختلفی می تواند داشته باشد. این قبیل اخبار قادر هستند که در شکل گیری و تغییر معادلات و روند مناسب ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی نقش آفرینی نمایند. این که چرا و به چه دلیلی در سال های اخیر اخبار جعلی رشد داشته است سؤالی است که در ذهن دوستداران و فعالین عرصه خبر و خبر رسانی قابل طرح است.

پیچیده شدن روابط انسانی، پیشرفت فناوری و کثرت رسانه ها از مهم ترین و بارز ترین دلایل رشد اخبار جعلی به حساب می آید. فرانسیس فوکویاما فیلسوف آمریکایی می گوید: "اخبار جعلی می تواند گزارش صحیح اطلاعات را مختل کند و افکار عمومی را گمراه سازد و مخاطبان را از حق اساسی دسترسی به اطلاعات واقعی محروم بکند". وی معتقد است: "اخبار جعلی از ثمرات اینترنت می باشد" و یا به عبارتی دیگر می توان گفت که بستر اینترنت امکان رشد، تولید و گسترش اخبار جعلی را فراهم کرده است.

اخبار جعلی در بسیاری موارد تشویش اذهان عمومی را به دنبال داشته و در غبار آلود کردن فضای تشخیص حق از باطل و منحرف کردن افکار عمومی از واقعیت های مهم و اساسی نقش آفرینی می نماید. یکی از مشکلات موجود که می تواند در تأثیرگذاری اخبار جعلی دخالت داشته باشد عدم توانایی مخاطبان در تشخیص اخبار واقعی و تفکیک آن از اخبار جعلی است.

انجمن سواد رسانه ای کانادا برای تشخیص اخبار جعلی به شش پرسش

اشاره می کند که لازم است مخاطبان همیشه به آن ها توجه داشته باشند:

چه کسی این خبر را تولید کرده است، چگونه خبر تولید شده است، چرا این خبر تولید شده، چه زمانی این خبر تولید شده و پس از اطلاع از این خبر چه باید کرد؟

انتشار اخبار جعلی چیز تازه ای نبوده و نیست ولی فضای مجازی با ویژگی های منحصر به فردش که زمینه مناسب برای انتشار هرچه بیشتر آن را فراهم کرده است.

مسلح شده افراد به برخی از مهارت ها می تواند در مقابله با اخبار جعلی و شناخت آن مؤثر واقع شود . یکی از مهم ترین و اساسی ترین این روش ها افزایش سواد رسانه ای است.

رسانه ها در تولید و انتشار خبر سه اصل مهم روشنی خبر، جامعیت خبر و درستی خبر را مورد توجه قرار می دهند . برای مقابله با انتشار اخبار جعلی و پایبندی به اصول حرفه ای و اخلاق رسانه ای دست اندرکاران رسانه ها باید طوری عمل نمایند که دقت و صحت را فدای سرعت نکنند و با به کارگیری روش های نوین خبری و از یک راه منطقی به رقابت با رسانه های اجتماعی بپردازند.

در بحث اخبار جعلی مخاطب باید از داوری های سریع و بازنشر اجتناب نماید. باز نشر گسترده اخبار جعلی توسط کسانی که نسبت به تشخیص این قبیل اخبار از آگاهی های لازم برخوردار نیستند تولید کنندگان آن ها را در تحقق اهداف و منافع ناصحیح در راه تخریب اشخاص و عقاید و دیگر موارد یاری و مساعدت می نماید.

به نظر می رسد مهم ترین مورد در راستای جلوگیری و ممانعت از تأثیرگذاری اخبار جعلی، گسترش آموزش های لازم است که می تواند زمینه را برای آگاهی های مخاطبان و کاربران تسهیل نماید.